

Hengellinen Kuukauslehti itsenäisessä Suomessa

Tällä palstalla seurataan vuoden 2017 ajan itsenäisen Suomen vaiheita Hengellisen Kuukauslehden sivuilla.

Isien perintö — kahle vai kannustin? 1967–76

Itsenäisyyden ensimmäisen puolen vuosisadan aikana *Hengellinen Kuukauslehti* otti kiivaasti kantaa ei-hengellisiin asioihin aina puoluepolitiikasta alkaen. Tällaista kirjoittelua sopisi odottaa myös 1960–70-luvun taitteesta, olihan tuo radikaali aikakausi monella tavalla vaikuttava. Yllättävää onkin, ettei se lopulta näkynyt lehdessä niin vahvasti kuin olisi voinut kuvitella.

Oli toki paljon viittauksia siihen, miten ”voimme omasta maastamme mainita monet sanomalehdet, radion, television, teatterit ja kirjallisuuden, joissa ylimaallinen, pyhä ja kaunis yritetään sekä tieteen että valheen voimalla ajaa pois ihmiselämästä”, kuten **Pauli Linnasaari** määritteli. Nykytaideteos Sikamessias sai mainintansa, **Arvo Saloa** siteerattiin hyvässä ja pahassa, ja kirjallisuuspalstalla arvosteltiin sellaisia teoksia kuin *Kansankirkkomme ja sosialistinen työväenliike* tai *Kristinusko ja kommunismi*.

Aikakauden kaikkinaisen vapauden vaatimus ja asioiden politisoituminen jo kyllästytti, kuten **Anja Korhonen** määritteli: ”Kysytään Kristuksestakin: onko hän punainen vai valkoinen, onko hän radikaali vai konservatiivi, onko hän Vapahtaja vai psykoterapeutti, vallankumouksellinen vai suuri opettaja. Ja sitten kun ryhdytään vastaamaan, tulkitaan Kristusta ihmisten omien mielipiteiden mukaan.”

Silti ajan radikalismi ei nostanut sellaisia laineita kuin aiempien vuosikymmenten muutokset. Sikamessiaastakin rauhallisesti todettiin, ettei moisessa ollut mitään uutta, olihan jo ammoin ristiinnaulituille piirretty kuvissa aasin pää: ”Varhaiset pilkkaajat ovat vaienneet, ristiinnaulittu elää.” Televisioon ja radioon Herättäjä-Yhdistyksen päätoimikunnan otti kantaa Saarijärven herättäjäjuhlilla 1970 ennemmin myönteisesti: ”Tässä *asiassa* meidän on --- havahduttava, ei lähinnä kielteisesti torjumaan jotakin, vaan myönteisesti tajuamaan radion ja television merkitys ja tekemään voitavamme, jotta niiden anti olisi laidasta laitaan rakentavaa.”

Mistä sitten enemmän puhuttiin?

Nuorista. Nykypäivän herännäisyydestä. Nuorista. Yhteisestä vastuusta. Nuorista. Ihmissuhteista. Nuorista. Vielä kerran nuorista.

Moitteet nykyajan nuorisoa kohtaan olivat nyt harvassa, vaikka niitäkin vielä kuultiin, erityisesti sukupuolisen vapautuneisuuden osalta. Mutta enimmäkseen ymmärrettiin, että ”pojan pitkä tukka ja tai tytön meikki eivät välttämättä tarvitse merkitä nuoren ’maailmallisuutta’”, kuten **Tuula Sivonen** kuvasi. **Aila Nybacka** huudahti edelliselle sukupolvelle: ”Emmehän me ole *te*. Emme nähneet sotaa. Saimme itsenäisyyden ja rauhan valmiina teidän käsistänne ja siitä olemme teille kiitollisia. Emme silti halua kuulla oman elämämme vaivattomuudesta jatkuvasti.”

Moitteiden sijasta lehdessä keskityttiinkin nuorten tukemiseen aikana, jolloin opiskelemaan pääsi ehkä joka kymmenes hakija, maailma ympärillä muuttui ja nuori saattoi tuntea itsensä jopa turhaksi ja ylimääräiseksi. ”Nykynuori on Jumalan vaivaama ja ahdistama. Hänen sisimpänsä etsii lepoa Jumalan edessä kuten kirkkoisä Augustinus aikanaan”, kirjoitti **Veli Suoranta**. **Veikko Hovikosken** artikkelissa jenginuorelta oli kysytty syytä häiriköintiin, ja vastaus oli ollut: ”Etkö sä tiedä, että tää on meidän tapamme itkeä.”

Niinpä ”ihanteista ja auktoriteeteista alastomaksi revitty maailma ei olekaan nuorelle huoleton ja turvallinen maailma”. Tähän liittyen lehti otti vahvasti useaan otteeseen kantaa tunnustuksellisen uskonnonopetuksen

säilyttämiseksi peruskoulu-uudistuksen yhteydessä. Todettiin, että varhaiskasvatusta pohtinut komitea oli enemmän huolissaan pienen ateistisen vähemmistön kuin kristillisiä arvoja tunnustavan enemmistön oikeuksista. Myös ylempien luokka-asteiden aamuhartauksien muuttuminen arvoneutraaleiksi aamunavauksiksi huolestutti. Toisaalta herännäisopistojen yhteydessä todettiin ”jumalattomaksi moittimanamme aikana” valtiovallan laajentaneen taloudellista tukeaan mm. kristilliselle koulutus- ja kurssitoiminnalle.

Kaikkineen *Hengellinen Kuukauslehti* tarjosi nuorille palstatilaa enemmän kuin koskaan. Nuorista kirjoitettiin, heiltä kyseltiin, heidän annettiin kirjoittaa. Nuorten mietteet ja Aholansaaren nuorisokokouksen kannanotot lähes täyttivät koko lehden. Aika oli myös kypsä yhdistyksen oman nuorisotyön aloittamiselle.

Nuorten asia liittyi toiseen tällä kymmenvuotiskaudella voimakkaasti esiin nousseeseen piirteeseen. Sellaiset otsikot kuin ”Herännäisyyden haaste”, ”Mitä herännäisyys on”, ”Mitä odotan 1970-luvun herännäisyydeltä”, ”Mikä herännäisyydessä on mielestäni nykyaikaan sopivaa?”, ”Tätä toivon herännäisyydeltä”, ”Herännäisyys ja kirkollisuus”, ”Tavoittaako herännäisjulistus kuulijat tänään” tai ”Herännäisyys tänään” kertovat erityisesti 1970-luvun alun olleen herännäisyydessä tiivistä itsetutkiskelun aikaa.

Parannusta tehtiin niin tarkasti omista synneistä, ettei paljon ehditty muiden tekemisiin vilkuilla. Kipuilitiin sen kanssa, onko herännäisyys niin sisäänpäin lämpiävää kuin jotkut sanoivat, ja onko isien perintö ”kahle vai kannustin”, kuten **Jussi K. Mäntymaa** kysyi. ”Jos liikkeellä on jotain annettavaa, jos siinä on todella uudistava voima, sitä ei tukahduta uusi aika tai uudet tavat. Jos sillä taas ei ole mitään annettavaa, se joutaa kuolemaan”, kirjoitti **Paavo Kortekangas**. Wilhelmi Malmivaaran edellisen vuosisadan työtä muistellessaan Kortekangas korosti, miten tuolloinkin uudistuvat herätysliikkeet säilyivät ja elpyivät, kun taas perinneliikkeeksi umpeutuvat suuntaukset hiipuivat. Oli kuitenkin muistettava, että yksittäisen liikkeen menestystä tärkeämpää oli evankeliumin menestys.

Nuoret tohtivat arvostella herännäisyyttä rajustikin: ”Kaikkien [Herättäjä-Yhdistyksen ja Aholansaaren toiminnan] puutteiden syynä on körttiläisten, niin nuorten kuin vanhojenkin, passiivisuus.” **Heikki Kyyrönen** totesikin ihailevansa nuorissa sitä, miten nämä eivät nielleet asioita purematta, vaan ottivat kantaa ja vaativat oikeudenmukaisuutta. ”Kaikki nämä ovat asioita, joissa perimmäisenä liikuttajana on vuosisatainen evankeliumin kylvö, vai olisiko lupa ajatella näin: vastaus heränneiden vanhempien ja nuorison itsensä veisaamaan rukoukseen ’Ah, vuodata, Herra jo Henkesi ja herätä nuoriso Suomen’ toteutuu tätä tietä, aivan tosiin kuin ajattelimme.”

Omalla palstallaan **Väinö Maunumaa** kuitenkin muistutti: ”Monille meille vanhemmille, jotka itse olemme saaneet auktoritatiivisen kasvatuksen, keskustelu omien lastemme ja nuortemme kanssa on vaikeaa. me emme ole harjaantuneet siihen.” Ihmissuhteet ylipäättään saivatkin yhä enemmän palstatilaa. Kirjallisuussivuilla käsiteltiin useita hyviksi nähtyjä avioliitto- ja sukupuolioppaita, ja Perheasiain neuvottelukeskukseen antamaa tukea aviopareille tuotiin esiin. ”Neuvottelukeskukset eivät ole avioliittojen leikkaussaleja vaan huoltoasemia, joissa voi käydä tarkistuttamassa aviosuhteen nykytilan muutaman keskustelun puitteissa”, **Matti J. Kuronen** kirjoitti.

1970-luvun puolivälissä alettiin tehdä tiliä edellisen vuosikymmenen radikalismista, jonka kirkolliset edustajat olivat monesti tulleet juuri heränneiden parista. ”Niin kuin herännäisisät 30-luvulla olivat merkittäviä poliittisia vaikuttajajaksilöitä, niin heidän poikansa 60-luvulla myös vaativat poliittista osallistumista. Yhteistä on molemmissa tapauksissa edelleen mieltymys poliittiseen radikalismiin, 30-luvulla tosin oltiin äärioikealla, nyt on vuorostaan vasen laite laite.”

Jossakin vaiheessa lehdessä vielä valiteltiin sitä, että kirkko keskittyi niin paljon yhteiskunnallisiin ja yhteisvastuullisiin asioihin terävän kristillisen julistuksen kustannuksella. Mutta niinpä vain 1970-luvun kuluessa myös *Hengellisessä Kuukauslehdessä* saivat yhä enemmän palstatilaa kirjoitukset, joissa pohdittiin

korkean länsimaisen elintason oikeutusta, maaseudun tyhjentymistä, Ruotsin-siirtolaisuutta, Kainuun vähävaraisten elämää, lisääntyvää työttömyyttä tai luonnonvarojen tuhlausta. Etelä-Afrikan apartheidpolitiikka, Tšekkoslovakian tapahtumat ja Namibiasta tulleiden pakolaisten kertomukset kovista kohtaloistaan nostettiin moittien esiin.

Vähinsä jo keskustelutti myös naispappeus, jota ei kannatettu. ”Ehkä enemmän kuin virallisia naispappeja sittenkin tarvitsemme jumalaapelkääviä äitejä, naislääkäreitä, naisagronomeja, naisopettajia, naistuomareita jne. ja sellaisina he myös parhaiten vievät Herran vaihetuspöydälle ne armolahjat, jotka Herra heille itsekullekin on antanut,” muotoili **Taavi Kilpi**. Samoin **Heikki Räisäsen** radikaaleista ajatuksista kristinopin suhteen herännäispapit sanoutuivat irti.

Kaisa Viitala

Lähteenä Hengellisen Kuukauslehden vuosikerrat 1967–76

Pena ja Jokke.jpg: Herättäjä-Yhdistys aloitti oman nuorisotyönsä vuonna 1972, jolloin Pentti Lemettinen aloitti nuorisosihteerinä. Pari vuotta myöhemmin hän sai työparikseen Jouko Ikolan, ja perustettiin myös Herättäjä-Yhdistyksen nuorten keskus HYNK. ”Pena ja Jokke” esiteltiin maaliskuun 1976 lehdessä.